

Şeriatın âdâbı hakkında

Abdalmuhsin Bey: “Şeriat adabı nedir? Hayatımızda önemi nedir?”

Şeriat adabı, İslâm dininin hükümleri ve hakikatleri; Allah'ın (cc) dîninin ve kânûnlarının gereği olan davranışlar; Allah'ın kitabında ve Resûlullah'ın (asm) hadislerinde bulunan bilimum emir ve düzenlemeler; Kur'ân'da ve hadislerde yer alan emir ve yasaklar; haramlar ve helâller; İslâm fıkhnının ilgi alanına giren farzlar, vâcipler, sünnetler ve nâfileler ve dînin emir ve tavsiyesi olan davranışlar bütünü mânâlarına gelmektedir. Diğer bir ifadeyle, Allah'ın bozulmamış dîninin kural ve kâideleri, usûl ve esasları, şekil ve şartları demektir.

Bedüzzaman'a göre şeriat; Allah'ın, gölgesiz, perdesiz ve doğrudan doğruya birliğinin ve kayıtsız-şartsız terbiye ediciliğinin tasarrufu olarak yüksek “hitabından” ibarettir.¹ Şeriat; doğrunun, hakkın ve hakikatin ta kendisidir. Amacı insanları topyekûn fazilete, Allah'a kul olmaya ve insanlığın yüksek duygularını yaşamaya yöneltmektir. Yoksa bazılarının zannettikleri gibi şeriatı zahirî bir kışır ve siyasî bir kabuk saymak doğru değildir. Şeriat nazarında sıradan bir vatandaş ile en büyük bir âlimin, gönül ehli bir veli ile devlet başkanının hak ve özgürlükler bakımından farkı yoktur. İnsan, insan olduğundan saygındır, ekremdir, mükerremdir. İnsan yeryüzünün halifesidir.²

İslâm şeriatını Hazret-i Muhammed (asm) İlâhî vahiy yoluyla getirmiş ve ilk önce bizzat kendisi yaşamıştır. Bundandır ki, onun (asm) bütün davranışları bizim için rehberdir, kılavuzdur ve Sünnet-i Seniyyedir. Her bir Sünnet-i Seniyye, şeriatın bir parçasıdır.

Sünnet-i Seniyyenin küçük bir âdâbına riâyet etmenin ehemmiyetli bir takvâyı ve kuvvetli bir îmânı gerektirdiğini kaydeden Bedüzzaman, sünnete uymanın doğrudan doğruya Resûl-i Ekrem Efendimizi (asm) hatıra getirdiğini, o hâtıranın da kişiyi doğrudan Allah'ın huzûruna taşıdığını belirtir. Said Nursî'ye göre yemek, içmek, yatmak gibi sıradan davranışlarda bile Sünnet-i Seniyyeye uyulduğu dakikada o âdî davranış sevaplı bir ibadet ve şer'î bir hareket olmaktadır. Çünkü Resûl-i Ekrem Efendimize (asm) uymakla, şeriatın bir edebi yaşanmış olacak; buradan Resûlullah'ın (asm) şeriat sahibi olduğu hatırlanacak, bundan da doğrudan Şâri-i Hakîkî olan Cenâb-ı Hakk'a kalben yöneliş mümkün olacaktır.³

Hürriyetin elimizden kaçmaması için yanlış tefsir edilmemesi gerektiğini beyan eden Bediüzzaman, hürriyetin dînin hükümleri, şeriatın âdâbı ve güzel ahlâk ile gerçek sevimli yüzünün ortaya çıkacağını ve İslâmiyet zemininde gelişeceğini belirtir.⁴

O halde şeriat adabı, Allah'ın vahyinden gelip hayatın tamamını kapsayan düsturlar bütününden başka bir şey değildir. Yaşandığı her yeri güzelleştirir. Yaşanmadığı her alanda da yokluğu ve boşluğu hissedilir. Her iş onunla olgunlaşır ve kemale erer. Onsuz işler tamamlanmaz ve eksik kalır. Çünkü bütün olumlu adımları ve çalışmaları şeriat zaptetmiştir. Her güzel davranışı şeriat kuşatmıştır.

Allah her peygambere kavminin kaldırabileceği bir şeriat göndermiş; en son ise âhir zaman Peygamberi Hazret-i Muhammed'e (asm) bütün insanlığı kucaklayacak, bütün zamanlara hükmedecek ve bütün problemleri çözecek evrensel bir şeriatı yirmi üç sene zarfında gerek Kur'ân-ı Kerim âyetleri, gerekse sâir vahiy tarzlarıyla indirmiştir. Allah'ın vahyinin bizde görmek istediği davranış kurallarının tamamı, Allah'ın şeriatının adabını oluşturmaktadır.

Hazret-i Âdem'den (as) zamanımıza kadar insanlık içinde iki büyük cereyanın dal budak saldığını belirten Üstad Said Nursî Hazretleri, bunlardan birinin peygamberler silsilesi, diğersinin de felsefe silsilesi olduğunu, bu ikisi birleştiği zamanlarda insanlığın parlak bir devir yaşadığını, ihtilâfa girdiği zamanlarda ise bütün olumlu düşüncelerin, hayrın ve nûrun peygamberler tarafında, bütün şerrin, yanlışlıkların ve bâtil düşüncelerin de felsefe tarafında toplandığını kaydeder.⁵ İşte peygamberler tarafının temsil ettiği doğru düşüncelerin, hayrın ve nurun tamamı "şeriat adabı" kapsamında bulunmaktadır.

Bediüzzaman'a göre, peygamberler silsilesinin Allah'ın vahyi ile bize getirdiği şeriat adabında insanlığın gayesi ve vazifesi; Allah'ın emrettiği ahlâk ile ahlâklanmak ve yüksek seciye ve meziyetlerle donanmakla beraber, acizliğini bilip Allah'ın kudretine sığınmak, zayıflığını görüp Allah'ın kuvvetine dayanmak, fakirliğini hissedip Allah'ın rahmetine güvenmek, ihtiyacını bilip Allah'ın zenginliğinden ummak, kusurunu görüp mağfiret için Allah'a istiğfar etmek ve noksanlığını anlayıp Allah'ın kemalini yüce bilmektir.⁶

Dipnotlar:

1- Mektûbât, s. 435

2- Mektûbât, s. 436

3- Lem'alar, s. 55

4- Divân-ı Harb-i Örfî ve Sünûhât, s. 62

5- Sözlür, s. 497

6- Sözlür, s. 498